

's HERTOGENBOSCH EN ACTUELELE MODERNE DEVOTIE BEWEGING

STADSWANDELING MODERNE DEVOTIE

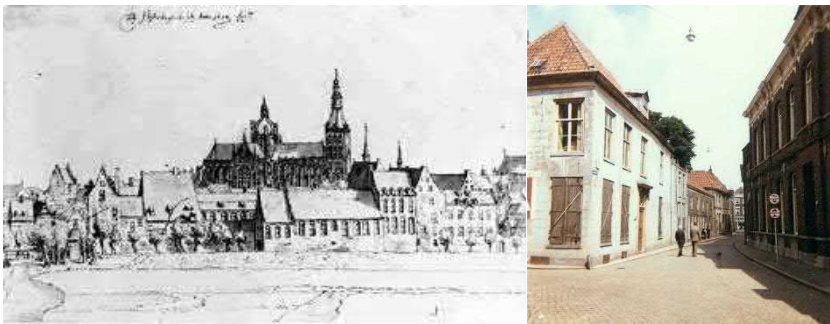
's HERTOGENBOSCH, STAD VAN MODERNE DEVOTIE.

STADSWANDELING MODERNE DEVOTIE (met gids)

Bij deze wandeling hoort nog een informatieboekje. U kunt die gebruiken wanneer u de wandeling zelfstandig loopt.

1. De start is bij de Papenhulst 4.

Aan de Papenhulst waren twee kloosters gevestigd. Allereerst de Moderne Devote Tertiariissen van het Klooster St. Elizabeth Bloemkamp-St. Agnes. Zij zijn van de Papenhulst verhuisd, eerst naar Windmolenberg, later naar Achter de Tolbrug. Het tweede klooster aan de Papenhulst was Klooster Nazareth van de Cellezusters. Deze Zusters verzorgden vooral, net als de Cellebroeders, de besmettelijke zieken.

Klooster Elizabeth Bloemkamp (voor St.Jan) en hoek Papenhulst-Clarastraat

2. De Clarastraat doorlopen tot Hinthamerstraat, rechtsaf tot Sint Jacobsstraat, kloostergebied tot Windmolenbergstraat.

De Windmolenberg dankt waarschijnlijk zijn naam aan een windmolen van het Moderne Devotie Klooster Bethanië iets verderop.

De Tertiariissen van St. Elizabeth Bloemkamp verkochten al snel hun klooster op de Windmolenberg aan de Zusters des Gemeenen Levens van Bethanië. Deze Zusters kregen in 1466 toestemming om een echt klooster met de regel van Augustinus te stichten. Vanaf dat moment waren het Regularissen, ook wel Augustijner Koorzusters genoemd. Het kloostercomplex Bethanië breidde zich snel uit. Bij de sloop van de laatste gebouwen is de straat naar het klooster vernoemd.

Naast Klooster Bethanië hebben zich ook Wilhelmiëten voor een periode gevestigd op de Windmolenberg.

Deel Klooster Bethanië, vlak voor de sloop. Thomas a Kempis en Desiderius Erasmus waren allebei Augustijner Koorheren van de Moderne Devotie. Van Kempen en Erasmus hebben tot op de dag van vandaag wereldwijd invloed.

- 3. S.v.p. teruglopen naar Hinthamerstraat, en linksaf slaan. Vanaf de Schilderstraat(zijstraat rechts, na het Jeroen Bosch Art Center) tot aan zijstraat rechts In den Boerenmouw, is dit het Moderne Devotie Kwartier. Onderdeel daarvan zijn Slijpersstraat, Zusters van Orthenpoort en Louwsche Poort. Het Kwartier liep door tot de Aa.**

Het Moderne Devotie kwartier bevatte het Fraterhuis Gregorius aan de Hinthamerstraat 124, het Rijke Fraterhuis daarachter, het Arme Fraterhuis aan de Schilderstraat(later Latijnse School, Muzerije, Bank van Leening), Zusters en Broeders des Gemeenen Levens van Orthen, Refugiehuis Louwsche Poort, bij de brug, van Mariënkroon/Mariëndonk uit Heusden, het Pand aan de Louwsche Poort en de geheel gerenoveerde Van Orthenpoort.

Met de klok mee : Fraterhuis, het Pand, Arme Fraterhuis, Van Orthenpoort, Noordwal achter Van Orthen.

- 4. De wandeling vervolgen over de Hinthamerstraat tot aan de Nieuwstraat – blok Gasthuisstraat (rechts) - Gasthuispoort**

Al vanaf 1277 stond hier het Groot Ziekengasthuis, gerund door Regularissen die in 1376 de regel van Augustinus hadden aangenomen. Ze kregen waarschijnlijk zielzorg, visitatie en biechtgesprekken van de Kruisheren.

Groot Ziekengasthuis, Nieuwstraat 34, en Gasthuispoort.

5. Gasthuisstraat doorlopen tot Binnendieze, daarvoor naar links en doorlopen tot aan Burgemeester Loeffplein. Deze links ingaan en rechtdoor lopen tot Achter de Tolbrug.

Achter de Tolbrug is de plek waar uiteindelijk de Moderne Devote Tertiariissen van St. Elizabeth-Bloemkamp zich hebben gevestigd, en waar de Moderne Devote Windesheimer Koorheren van Mariënbage, uit Woensel bij Eindhoven, een Refugiehuis hadden op Achter de Tolbrug 11(werd een heel complex)

Refugiehuis Mariënbage, Achter de Tolbrug, Binnendieze.

6. Bij Achter de Tolbrug links de Ruische Poort inslaan, en uitlopen tot Orthenstraat en Visstraat. Rechtsaf slaan de Orthenstraat in en doorlopen tot de zijstraat rechts de Koksche Poort, deze ingaan tot Kloostergang. Links de Kloostergang inlopen, overgaand in de Barbaraplaats, en doorlopen tot Sint Geertruikerkhof.

Hier rond Kloostergang, Barbaradreef en Geertruikerkhof stond het grote Moderne Devotieklooster van de Regularissen(Augustijner Koorzusters). De Kapel en het Kerkhof werden in 1466 ingewijd, toen kon het uitbreiden beginnen. Het hele stuk tussen Orthenstraat 37-47 behoorde tot het klooster. Nu is het stuk tussen 37-41 nog een oud gedeelte, het andere stuk is nieuw. Het beeldje van de Heilige Maria trok vele bedevaartsgangers, vanwege de wonderen die aan haar toegeschreven werden.

Oude foto plaats klooster Geertrui, beeldje Heilige Maria, Kartuziers.

7. Teruglopen naar splitsing Orthenstraat Visstraat, Visstraat rechts inslaan, bij Vismarkt naar links, doorlopen tot Molenstraat en verlengde Uilenburg.

Op de Uilenburg was het grote klooster O.L.V. Maria en Sint Barbara gevestigd. De Zusters kozen als Tertiariissen voor het gedachtengoed van de Moderne Devotie. Het Klooster beschikte over een dubbelkapel, zodat de Tertiariissen niet in direct

contact kwamen met de wereld. Later trok de Orde van Jezus, Maria en Jozef in het klooster. Nu is het een uitgebreid Onderwijscentrum met Kapel.

Kapel Mariënburg en Klooster Mariënburg op de Uilenburg.

- 8. De Uilenburg lopen we door tot aan Capucijnenpoort, die slaan we in tot de Postelstraat, hier rechts en uitlopen tot aan Vughterstraat. Even naar rechts en dan links het Kruisbroedersstraatje in, tot kruising met Kruisbroedershof. Hier rechts naar de kerk.**

Op de plek van de Catharinakerk stond eerst het complex van de Kruisheren of Kruisbroeders. De Kapel van de Catharinakerk stamt nog uit de tijd van het klooster. De Kruisheren werkten nauw samen met de Moderne Devoten. Een grote groep Kruisheren voegde zich uit Woudrichem bij de Kruisheren in 's Hertogenbosch.

Catharinakerk(nieuwe en oude foto) aan het Kruisbroedershof.

- 9. S.v.p. teruglopen naar kruising met Kruisbroedersstraat, de Kruisbroedershof nu volgen tot aan Sint Jorisstraat. Aan deze straat stonden van drie geloofsgemeenschappen Refugiehuizen(zie foto 1,2,3)**
Op de hoek Spinhuiswal-Sint Jorisstraat(helemaal doorlopen naar rechts) stond het Refugiehuis van het grote Augustijnerklooster Geertrui uit Leuven, op St. Jorisstraat 13 stond het Refugiehuis van het Moderne Devotie Klooster Catharinenberg uit Oisterwijk en op nummer 25 stond het grote Refugiehuis van de Kartuziers

10. De Sint Jorisstraat rechts ingelopen passeren we de Keizersstraat, die inslaan en uitlopen. Schuin links oversteken en wandeling vervolgen op Waterstraat. Deze uitlopen tot aan de Verwersstraat, hier rechtsaf. Verwersstraat vervolgen tot aan Oude Bogardenstraatje rechts (let op, is niet groot)

Op de hoek Oude Bogardenstraatje en Verwersstraat stond eerst het Bogardenklooster, toen het Tertianenklooster met Moderne Devote Broeders, toen ging een deel over naar de Kruisheren, en uiteindelijk kwam het Modern Devoot Klooster Sint Annenberg (Augustijner Koorzusters) in het gebouw.

Oud Bogaardenstraatje, restanten Bogaardenklooster en Gouvernementspaleis, en Noord Brabants Museum, die uiteindelijk in het klooster trokken, en het voor een deel hebben gerenoveerd en gerestaureerd. Duidelijk is dat de architect het ook in een nieuwe stijl heeft ontworpen.

11. De Verwersstraat vervolgen, in de Oude Dieze overgaand, tot links de Peperstraat. Deze inslaan en vervolgen tot de Parade. Deze Parade loopt rond, op een gegeven moment kruist het de Triniteitsstraat.

De Parade was vroeger een stuk kleiner, een deel van de Parade heette eerst Weesstraat. Daar stond het grote Cellebroedersklooster. Zij verzorgden vooral de besmettelijke zieken, de stervenden en begroeven de overledenen. Later namen ze op advies van het Stadsbestuur ook wezen op. Later werd het na de overgave in 1629 een Burgerweeshuis, en Gereformeerd Burgerweeshuis. Op de hoek Cavaleristraat 2 en Triniteitsstraat is een gevelsteen te zien ter herinnering aan het goede werk van de Cellebroeders.

Gereformeerd Burgerweeshuis, Parade 17. De gevelsteen voor de Cellebroeders op het huis van Cavaleriestraat 2, en Cellebroeders(in het zwart) in aktie.

12. Aan de oostkant van de Parade gaat de Parade, vlak voor de Sint Jans Kathedraal, rechts over in de Choorstraat. Deze loopt uit in de Papenhulst. Het hele gebied van Parade, Papenhulst, Choorstraat, Sint Janskerkhof, Torenstraat en Hinthamerstraat was een centraal gebied voor de geestelijkheid en voor onderwijs.

Latijnse School aan de Kerkstraat(niet authentiek) , wel de plek waar Erasmus vanuit het Fraterhuis Gregorius naar toe ging. Daarnaast de Latijnse School, nu een azijnfabriek, en de Sint Anthonieschool aan de Hinthamerstraat van de Zusters van Liefde.

Fraters en Kanunniken(soms waren ze Frater en Kannunik) gingen later naar de Parade en Papenhulst 4 voor het seminarie.

Sint Jans Kathedraal en Sint Jans Centrum

Eindpunt van de route

Beeldverantwoording : blad 1 – dhr. Wetzter, Bossche Encyclopedie, Wetzter, Bossche Encyclopedie, Wetzter, groeten uit Den Bosch

Blad 2 – tekening Valentijn Klotz, Foto archief 1963, Beeldbank Erfgoed Den Bosch

Blad 3 - Wetzter, van Eerden, Bossche Encyclopedie, groeten uit Den Bosch (4 en 5), Bossche Encyclopedie (6 en 7)

Blad 4 - Wetzter, groeten uit Den Bosch, Wetzter, Archief, NB Museum, Bossche Encyclopedie, onbekend

Blad 5 - TU Eindhoven, Bossche Encyclopedie, Wetzter, Archief, Hupkens, Bossche Encyclopedie. Blad 6 en 7 – van Bossche Encyclopedie en Wetzter en groeten uit.